

Handboek herstelrecht in het onderwijs

John Blad

Dit boek is een handboek zoals, de titel aangeeft, voor onderwijzend personeel dat een snelle oriëntatie zoekt op de mogelijkheden die het hanteren van een herstelconferentie op een onderwijsinstelling biedt. De auteurs hebben vooral beoogd een 'toolkit' aan te bieden vanuit een herstelgerichte filosofie zonder al te veel theoretische achtergronden. Daarbij is, mijns inziens terecht, een veel bredere insteek gekozen dan die van het herstelrecht op basis van de stelling dat een herstelgerichte afdoening van conflicten in het onderwijs (en elders) begint bij constructieve relaties tussen het personeel van de instelling. De medewerkers moeten er vooral naar streven 'een groene school' te creëren en in stand te houden tegen de permanente tendensen naar 'een rode school' in. Die groene school wordt gekenmerkt door open en constructieve verhoudingen die iedereen laten 'groeien' en die de deur(en) naar agressie, terugtrekking en depressie zowel bij docenten als bij scholieren zo veel mogelijk gesloten houdt.

In het boek komen basishoudingen van onderwijsgeevenden (en hun directies) aan de orde, de sociale discipline matrix die als analytisch instrument kan worden gebruikt om destructief gedrag en de reacties daarop te duiden, communicatiepatronen die zich voordoen (teruggaand op de transactionele benadering van Berne), de rol van schaamte (waarbij Braithwaites onderscheiding tussen re-integrerende en stigmatiserende schaamte wordt gebruikt) en het ontwikkelingsstraject van een 'rode school' naar een 'groene school'.

Naast de herstelconferentie wordt ook het instrument van het 'non-...-contract' besproken: de afspraak met een leerling om bepaalde gedragingen na te laten, onder erkenning van de daar achter liggende behoeften (bij voorbeeld om 'erbij te horen').

Om verschillen in stijlen van afdoening duidelijk te maken wordt een onderscheid gehanteerd in termen van 'de rechter' en 'de dorpsoudste', waarbij weer eens het beeld wordt geprojecteerd van herstelrecht als een traditionele, inheemse manier van doen. Dit was een van de aspecten van dit handige boek die mij minder beviel. Ook vind ik het jammer dat niet uitgebreider stil is gestaan bij de implicaties van schorsingen, waarvan alleen maar wordt gesteld – zonder onderbouwing met getallen – dat zij toenemen. De suggestie is dat als een 'lastige' leerling geschorst wordt het probleem wel eens erger zou kunnen worden, maar als dat niet ruim wordt geïllustreerd kan de lezer zich wellicht afvragen of schorsen niet toch nog handiger is dan de lange weg op te gaan naar verandering van de schoolcultuur. Er wordt in het boek adequaat omgegaan met een aantal belangrijke publicaties over herstelgerichte praktijken op school (vooral geïnspireerd door de 'real justice' organisatie van Ted Wachtel) en de analytische instrumenten en werkmodellen die aangeboden worden geven beslist goede handelingsperspectieven. Een boek dat de moeite waard is voor wie zijn (school)leven wil verbeteren.

Jan Ruigrok & Hans Oostrik, *In Plaats van Schorsen. Handboek herstelrecht in het onderwijs*. Esch: Quirijn & KPC Groep 2007.